

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У СТУДЕНТСЬКІЙ СОЦІАЛЬНІЙ СЛУЖБІ ДЛЯ МОЛОДІ УНІВЕРСИТЕТУ

Коляденко С.М., к. пед. н., доцент

Житомирський державний університет ім. Івана Франка

Статтю присвячено інноваційним шляхам підготовки майбутніх соціальних педагогів в умовах вищих навчальних закладів. Проаналізовано основні аспекти практичної діяльності Студентської соціальної служби та її роль у професійному становленні студентів університету на прикладі Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Ключові слова: студентська соціальна служба, соціальний педагог, професійне становлення, інноваційні шляхи підготовки.

Коляденко С.Н. ОРГАНИЗАЦИЯ ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ В СТУДЕНЧЕСКОЙ СОЦИАЛЬНОЙ СЛУЖБЕ ДЛЯ МОЛОДЕЖИ УНИВЕРСИТЕТА / Житомирский государственный университет имени Ивана Франка, Украина.

Статья посвящена инновационным путям подготовки будущих социальных педагогов в условиях высших учебных заведений. Проанализированы основные аспекты практической деятельности Студенческой социальной службы и ее роль в профессиональном становлении студентов университета на примере Житомирского государственного университета имени Ивана Франка.

Ключевые слова: студенческая социальная служба, социальный педагог, профессиональное становление, инновационные пути подготовки.

Kolyadenko S.M. FUTURE SOCIAL PEDAGOGUES' PROFESSIONAL ACTIVITY ORGANIZATION ON THE BASIS OF STUDENTS' SOCIAL SERVICE FOR UNIVERSITY YOUTH / Zhytomir state university, named after I. Franko, Ukraine.

The article deals with the usage of innovative techniques in the process of future social pedagogues training at a Higher Educational Establishment. The main aspects of professional activity of Students' social service for University youth and its role in the professional formation of students on the example of Zhytomir State University named after Ivan Franko are analyzed.

Key words: students' social service for University youth, social pedagogue, professional formation, innovative techniques of training.

В умовах входження до Болонського процесу вища освіта України має бути націлена на підготовку конкурентоспроможних фахівців, гармонійно розвинутих громадян, здатних до самостійного мислення, свідомого суспільного вибору, соціальноактивної і творчої діяльності. Останнім часом у системі вищої освіти більше уваги приділяється навчально-організаційним змінам. Однак, можна із впевненістю констатувати, що підготовка висококваліфікованого працівника, здатного успішно адаптуватися не тільки на українському, але і європейському ринках праці, вимагає вивчення питання про міру відповідності рівня соціалізації і професійного становлення студентської молоді сучасним потребам українського суспільства. Тому, на нашу думку, у практику соціального виховання сучасного спеціаліста необхідно впроваджувати нові соціальні програми.

Проблеми впливу соціального середовища на формування особистості студента та соціального становлення студентської молоді розглядаються у працях Н.П. Бондаренка, М.П. Іщенка, А.Й. Капської, Л.Г. Коваль, В.А. Сапогова, Н.Ф. Романової, С.Ю. Шатенко та інші [1-3]. На підставі аналізу досліджень зазначених науковців можна виділити основні педагогічні умови, дотримання яких дозволить поліпшити процес соціального становлення студентської молоді:

- розробка системи студентського самоврядування;
- налагодження навчально-виховної роботи кураторів академічних груп;
- створення студентської соціальної служби університету;

- упровадження організаційних форм самоосвіти та самоудосконалення студентства.

8 липня 2003 р. було затверджено Положення про Студентську соціальну службу для молоді (далі СССМ) Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка. Цим документом було проголошено мету, завдання, напрямки діяльності спеціалізованої служби.

Мета діяльності СССМ в університеті:

- реалізація державної молодіжної політики;
- надання соціальних послуг та соціальної допомоги студентам, студентським сім'ям;
- розв'язання соціальних проблем та поліпшення становища студентства;
- спрямування діяльності на соціальну адаптацію студентської молоді, здійснення соціальної профілактики, соціального патронажу, соціального обслуговування, соціальної реабілітації студентської молоді;
- розвиток інтелектуальних і творчих здібностей студентської молоді та забезпечення потреб особистості у творчій самореалізації.
- *Основні завдання СССМ:*
- Реалізація державних молодіжних програм у сфері соціальної роботи зі студентською молоддю.
- Розробка та реалізація профілактичних і реабілітаційних заходів подолання негативних явищ у студентському середовищі, гуманізація взаємин учасників навчального процесу, підвищення рівня психологічної культури.
- Здійснення системи заходів соціальної допомоги та послуг студентам-сиротам, інвалідам, студентським сім'ям, а також тим, хто потрапив у кризові ситуації.
- Розробка науково-методичних та інформаційно-правових матеріалів для забезпечення роботи студентських соціальних служб для молоді.

Напрямки соціальної роботи СССМ.

1. Реалізація в університеті заходів соціального становлення та соціальної підтримки студентської молоді.
2. Запровадження інноваційних технологій, форм і методів соціальної роботи з різними категоріями студентської молоді.
3. Розробка пропозицій із питань удосконалення роботи професорсько-викладацького складу зі студентською молоддю.
4. Співпраця з місцевими центрами соціальних служб для молоді, адміністрацією навчальних закладів, органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями різних форм власності, громадськими організаціями, фізичними особами.
5. Проведення наукових, соціально-психологічних, психолого-педагогічних досліджень соціально-економічного становища, ціннісних орієнтацій, життєвих планів студентів, підготовки їх до життя у соціумі. Використання результатів досліджень у практиці соціальної роботи.
6. Створення творчих колективів із метою розробки методичних рекомендацій та методичного забезпечення роботи університету з питань соціальної підтримки молоді.
7. Організація науково-практичних конференцій та семінарів, нарад із питань профілактики, допомоги, реабілітації та надання соціальних послуг молоді, студентським сім'ям.

8. Апробація, рецензування, підготовка рекомендацій щодо практичного застосування нових методичних, статистичних, екологічних, інформаційних матеріалів та пропозицій ректорату університету, соціальним службам щодо розв'язання проблем соціальної роботи.
9. Створення інформаційного банку даних основних завдань та напрямків діяльності Студентської соціальної служби для молоді.
10. Замовлення та впровадження у життя наукових досліджень у сфері соціальної роботи зі студентською молоддю.
11. Організація роботи волонтерів із числа викладачів та студентів університету.
12. Створення при СССМ мережі клубів для розвитку інтелектуальних та творчих здібностей студентської молоді.
13. Сприяння працевлаштуванню та вторинній зайнятості студентської молоді.

У результаті проведеного серед студентів університету та їх батьків опитування були виділені основні напрямки роботи та завдання діяльності СССМ (див. Таблицю 1).

Таблиця 1.

Основні напрямки роботи та завдання діяльності СССМ

Наприклад, усі батьки наголошують на важливості та доцільності створення в університеті служби, яка надавала б послуги соціального захисту студентам та організовувала б змістовне дозвілля. Серед позитивних моментів діяльності СССМ батьки зазначили:

- зайнятість студентів у вільний час;
- сприяння всебічному розвитку особистості;
- адаптація молоді до подальшого життя;
- можливість спілкування з однолітками;
- розширення стосунків та зв'язків у студентському середовищі;

- створення для студентів атмосфери захищеності та піклування;
- виховання найкращих якостей, як-от: відповідальність, щирість;
- набуття практичних навичок для подальшої практичної діяльності;
- можливість бути корисними;
- можливість відчувати себе потрібним.

Обсяг статті не дозволяє детально розглянути усі напрямки роботи Студентської соціальної служби для молоді. Тому зупинимося на особливостях організації роботи Телефону Довіри.

На початку жовтня 2003 р. у результаті діагностичного відбору серед волонтерів СССМ було відібрано 45 студентів для підготовки до роботи на “Телефоні Довіри”. Була розроблена довгострокова програма підготовки, яка закінчила свою роботу у квітні 2004 р. (Див. Таблицю 2). На сьогодні підготовлено уже два випуски консультантів. Реально працюючих консультантів – 25 осіб.

Таблиця 2.

Робоча програма підготовки студентів до роботи на Телефоні Довіри

Тема	Вид роботи	Кількість годин
Історія телефонного консультування.	лекція	2
Особливості телефонного консультування. Етикет телефонного консультування.	семінар	2
Структура телефонного діалогу. Психологічні особливості телефонного діалогу. Мова телефонного діалогу.	семінар, тренінг	4
Рольові ігри по відпрацюванню ведення телефонного діалогу.	тренінг	4
Проблеми суїциду серед абонентів Телефону Довіри.	лекція, семінар	4
Телефонна допомога дітям та підліткам, які знаходяться в кризовому стані.	тренінг	4
Телефонна допомога особам, які постраждали від насилля.	лекція, семінар	4
Телефонна допомога з питань здорового способу життя.	тренінг	2
Проблема сімейного конфлікту.	семінар	2
Особливості роботи з агресивними абонентами.	лекція	2
Порядок заповнення журналу обліку дзвінків.	практичне	2

На посаду директора служби “Телефон Довіри” призначаються волонтери, які пройшли спеціальну підготовку в галузі психологічного консультування по телефону, що мають досвід організаційної роботи.

У перспективі діяльності цього підрозділу СССМ :

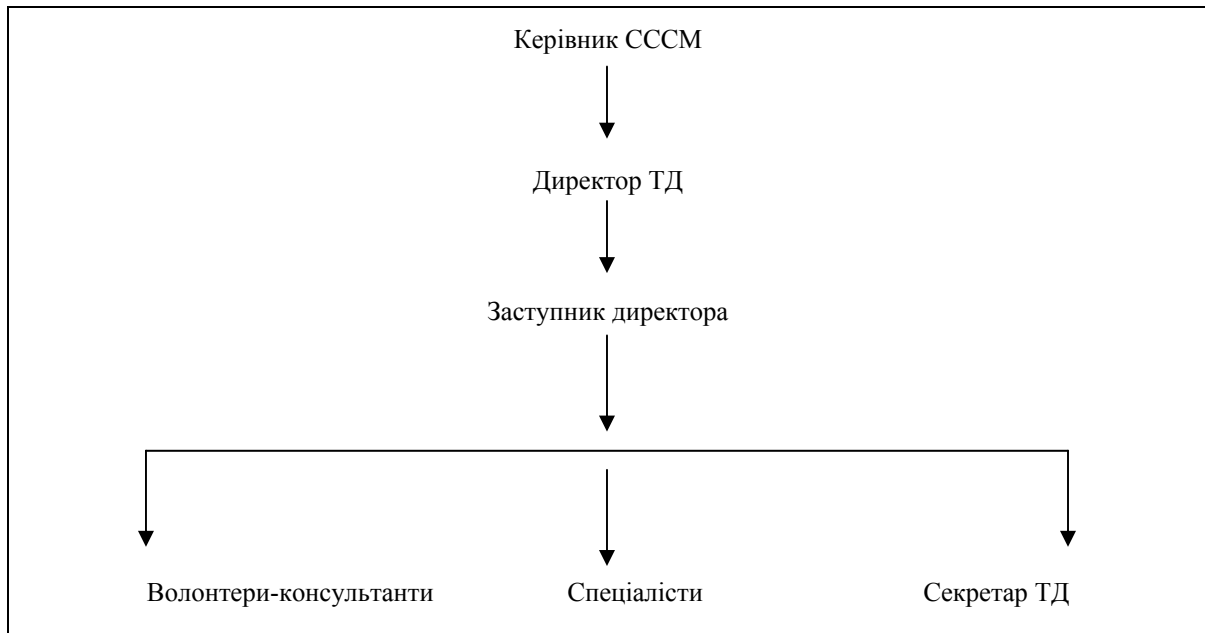
- відкриття кризових та “гарячих ліній” різного спрямування;

- співпраця з відповідними психологічними, юридичними та педагогічними закладами;
- розробка програм, методичних рекомендацій стосовно підготовки консультантів служби “Телефон Довіри”;

На початковій стадії роботи була створена така система управління:

Таблиця 3.

Система управління Телефону Довіри СССМ університету

Для задоволення потреб матеріального благополуччя та професійного зростання при СССМ був організований Молодіжний центр праці. У результаті студенти отримали можливість вторинної зайнятості у державних та комерційних установах міста, серед яких:

- підрозділи нашого університету;
- школи міста Житомира;
- Польське наукове товариство;
- кадрове агентство “Профі”;
- Приватбанк;
- Консультпункт “Абітурієнт”.

Із діяльністю СССМ тісно пов’язані тренінгові заняття, що проводяться для студентів університету волонтерами та професіоналами. За роки існування були проведенні тренінгові цикли:

1. Методика організації вуличної соціальної роботи (тренер Н.П. Павлик – асистент кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності);
2. Лідерство у громадських організаціях (тренер Кереселідзе Тетяна – студентка 44 групи соціально-психологічного факультету);
3. Формування правильної сексуальної поведінки (тренер Виговська Тетяна – студентка факультету підготовки вчителів початкових класів);
4. “Відлуння”, присвячене питанням профілактики негативних звичок у молодіжному середовищі (підготовка на базі Житомирської обласної соціальної служби для молоді);
5. Запобігання торгівлі людьми (під егідою Ла Стради);

6. Надання соціальної допомоги жертвам насилля (під егідою Ла Стради);
7. Жіноче лідерство (на базі Жіночого консультативного центру).

Протягом цього навчального року нами проведено цикл занять, підготовлений студенткою III курсу соціально-психологічного факультету Леон Ксенією (II місце серед наукових проектів на Всеукраїнській олімпіаді із соціальної педагогіки у м. Луганськ) для формування професійно-практичних навичок соціального педагога, що буде включати:

Заняття 1. «Вступ до майбутньої професії».

Заняття 2. «Емпатія – джерело натхнення».

Заняття 3. «Позитивне мислення – головне вміння соціального педагога».

Заняття 4. «Емоційне вигоряння – загроза професії. Шляхи подолання».

Заняття 5. «Комунікативні уміння. Продуктивне спілкування».

Заняття 6. «Активне слухання як метод збору інформації».

Заняття 7. «Конфлікт. Методи розв'язання».

Заняття 8. «Ненормативна криза: особливості прояву».

Заняття 9. «Механізми психологічного захисту».

Заняття 10. «Артистичні здібності».

Крім уже зазначених видів діяльності СССМ, варто відзначити щорічні благодійні марафони, наприклад, “Подаруй дитині радість!”, кошти та подарунки від якого надходять до дитячих установ соціально-медичного захисту. Крім того, у минулому році нами була надана продуктово-гуманітарна допомога малозабезпеченим студентам та студентам пільгових категорій.

Під егідою СССМ проходила акція зі збору коштів для купівлі сепаратора клітин крові для інтенсивного лікування онкогематологічних захворювань крові, що організував Благодійний фонд “Заручики Чорнобилі”.

У рамках діяльності сектора “Дозвілля” СССМ студенти мали можливість на пільгових умовах відвідати міста Київ, Львів, Вінниця та проводити корпоративні вечірки.

Інформаційна служба займається випуском та підготовкою рекламної продукції СССМ та газети “Перехрестя”.

Аналіз підсумків організації та діяльності новоутвореної системи соціального захисту студентської молоді свідчить про те, що вона дійсно сприяє адаптації першокурсників, успішній соціалізації молодого покоління, формуванню, розширенню і поглибленню у майбутніх фахівців особистісного смислу професійного самовиховання за дворівневою системою (теоретичні знання та практичні навички).

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціальна робота: технологічний аспект / За ред. проф. А.Й. Капської. – К.: ДЦССМ, 2004. – 364 с.
2. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.; За заг. ред.: І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.
3. Романова Н.Ф. Методичні рекомендації щодо створення та розвитку студентських соціальних служб. – К.: ДСССДМ, 2005. – 116 с.